

ІНСТИТУТ ПРИЧЕТНОСТІ ДО КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ, ЙОГО ПРОФІЛАКТИЧНА СПРЯМОВАНІСТЬ

СМУШАК Олександра Маркіянівна - кандидат юридичних наук, доцент кафедри кримінального права та кримінології Івано-Франківський Навчально-науковий юридичний інститут Національного університету «Одеська юридична академія»

orcid.org/ 0000-0002-5311-5720
УДК 343.2/.7+343.8: 348.851
DOI 10.32782/LAW.UA.2023.1.18

У статті проводиться аналіз норм інституту причетності до кримінального правопорушення та визначається їх вплив на запобігання вчиненню кримінальних правопорушень. Визначається вплив кримінально-правової політики у сфері відповідальності за причетність до кримінального правопорушення на протидію вчиненню таких діянь.

Автор статті, розкриваючи правову природу інституту причетності до кримінального правопорушення з урахуванням наукових досліджень теорії кримінального права, а також визначає власне бачення щодо його профілактичного впливу на кримінальні правопорушення.

Норми причетності виконують превентивну функцію, яка сприяє більшій ефективності реалізації принципу невідворотності кримінальної відповідальності за вчинене кримінальне правопорушення.

Інститут причетності до кримінального правопорушення в кримінально-правовій політиці держави виступає ефективним інструментом забезпечення невідворотності покарання і попередження найбільш тяжких та особливо тяжких злочинів.

У статті зазначається, що основною метою примусу, які містяться в нормах про приховування, придбання, збут, потурання, неповідомлення, є примусити недобросовісних осіб співпрацювати з правоохоронними органами, а не зі злочинцями, забезпечуючи тим самим безпеку один одного і неминучість відповідальності для винних.

Кримінально-правова політика яка здійснюється нашою державою на сьогоднішній день, спрямована на економію репресій, що в свою чергу зумовлює розширення сфери застосування покарання, яка здійснюється не у вигляді реальної кари, а у вигляді відмови від будь-яких заходів карального впливу. Та при цьому слід пам'ятати, що межі кримінальної репресії, а також видів і характеру заходів дії потрібно керуватися принципом доцільності, оскільки, метою, як розробки так і застосування таких заходів є не тільки охорона правопорядку від злочинних посягань, але і зниження рівня злочинності, виправлення та перевиховання осіб що вчинили кримінальні правопорушення, а також загальна та спеціальна превенція.

Запропоновано розширити рамки інституту причетності, криміналізувати ряд сутібно-небезпечних дій, внести зміни до змісту статей які є в законодавстві та широко проінформувати названий інститут кримінального права в учбовій літературі і приділити їм достатньої уваги в учбовому процесі.

Ключові слова: політика, кримінально-правова політика, злочинність, профілактика, покарання, причетність до злочину, криміналізація, декриміналізація, право, мораль.

Постановка проблеми

Метою наукової статті є дослідження особливостей правового регулювання інституту причетності до кримінального правопорушення та можливість удосконалення цього правового інституту.

Стан дослідження проблеми

Дослідженню проблеми кримінально-правової політики у сфері відповідальності за причетність до кримінального правопорушення присвячені праці таких учених, як М.О. Беляєва, С.С. Босколова, В.А. Владимірова, Л.Д. Гаухмана, О.А. Герцензона, П.С. Дагеля, М.І. Ковальова, Ю.Г. Ляпунова, М.І. Огороднікова, М.І. Панова, В.В. Сташиса, В.Я. Тація, П.Л. Фріса, О.М. Яковлєвата багатьох інших.

Мета і завдання дослідження

Метою статті є дослідження особливостей правового регулювання інституту причетності до кримінального правопорушення, його профілактична спрямованість, та можливість його удосконалення. Норми причетності до кримінального правопорушення допомагають реалізації принципу невідворотності відповідальності, сприяють скороченню латентних злочинів та розкриттю і виявленню кримінальних правопорушень.

Виклад основного матеріалу дослідження

Політика - це складний і багатогранний феномен, призначенням якого є визначення основних напрямків діяльності держави її змісту і форми, вона проявляється у всіх сферах життя суспільства.

Одним із напрямів внутрішньої політики будь-якої держави в будь-який історичний проміжок часу є забезпечення законності та правопорядку, у тому числі – й протидія злочинності [1, с. 78]. Кримінально-правова політика є складовою частиною державної політики у сфері протидії злочинності, яка здійснюється за допомогою матеріального кримінального права.

Політика у сфері протидії злочинності визначає стратегію і тактику боротьби із злочинністю, маючи як кінцеву мету зменшення рівня злочинності на основі усунення причин і умов, що її породжують, використовуючи як засоби кримінальне, кримінально-процесуальне, кримінально-виконавче право і засоби профілактики.

П.Л. Фріс зазначає, що через кримінально-правову політику реалізується за-

вдання запобігання злочинності, яке є одним з основних, що стоїть перед політикою у сфері боротьби зі злочинністю [2, с. 13].

Кримінально-правова політика складає основу політики у сфері боротьби зі злочинністю. Вона дозволяє здійснювати успішну діяльність всієї системи заходів, спрямованих на боротьбу зі злочинністю. Ці заходи спрямовані на зниження рівня злочинності та проведення індивідуальної профілактики серед деліктоздатного населення.

Та далеко не останню роль у реалізації профілактичної політики відіграє рівень правосвідомості громадян. Це пов'язано з тим, що профілактика злочинів здійснюється як державними органами, так і громадськими організаціями і громадянами, залежить від узгодженості, координації, злагодженості їх дій [2, с. 197-198].

Профілактична спрямованість норм інституту причетності до кримінального правопорушення є досить великою, оскільки реалізація її норм спрямована на встановлення сприятливих умов для здійснення законних дій і при цьому є стримуючим фактором для деякої частини злочинців та інших осіб, схильних до вчинення правопорушень. Крім того, норми причетності виконують превентивну функцію, яка сприяє більшій ефективності реалізації принципу невідворотності кримінальної відповідальності за вчинене кримінальне правопорушення. Та варто зазначити, що ефективність профілактичної функції чинного кримінального законодавства в порівнянні з нормами, які містилися в КК України 1960 року, знизилась, підтвердженням цього є декриміналізація одного з видів причетності до кримінального правопорушення, недонесення про злочин.

Принцип невідворотності відповідальності за вчинене кримінальне правопорушення включає в себе необхідність законодавчого встановлення та застосування до кожного кримінального правопорушення, а також притягнення до кримінальної відповідальності осіб винних у їх вчиненні (з призначенням покарання або без нього чи із звільненням від його відбування), або звільнення (за наявності підстав для того)

від кримінальної відповідальності та відшкодування заподіяної шкоди.

Причетність до кримінального правопорушення в кримінально-правовій політиці держави є інструментом забезпечення невідворотності покарання і попередження найбільш тяжких та особливо тяжких злочинів. Для запобігання вчиненню злочинів, спрямованих проти основних, життєво важливих інтересів держави і суспільства, у тому числі по відношенню до злочинів, при вчиненні яких отримується незаконний прибуток, покарання за причетність за які спрямована на зменшення можливості користування „плодами” злочинної діяльності. При цьому розвиток науки кримінального права вплинуло тільки деталізацію регулювання відповідальності за причетність до кримінального правопорушення, а не на зміну ставлення до даного інституту.

Принцип невідворотності відповідальності найбільш повно відображається при застосуванні до винного, який вчинив кримінальне правопорушення - покарання. Покарання виступає як неминучий наслідок, який повинен переконати винного, що за кожне злочинне діяння настане покарання.

У такому випадку постає питання, чи буде в повному обсязі реалізовано принцип невідворотності відповідальності, коли причетна особа буде звільнена від кримінальної відповідальності? Для того, щоб дати відповідь на це питання, потрібно з'ясувати, що слід розуміти під звільненням від кримінальної відповідальності?

Застосування звільнення від покарання (його) відбування, виступає засобом не тільки економії примусових заходів, але прояв до особи, що вчинила кримінальне правопорушення, довіри яка ґрунтується на основі досягнення мети покарання шляхом його пом'якшення, зокрема без реального його відбування чи часткового відбування покарання. Інколи достатньо дотримання самої процедури призначення покарання, для того щоб особа в подальшому не вчиняла злочинних посягань.

Саме тому принцип невідворотності діє незалежно від того, чи було застосовано

конкретне покарання до певної особи, чи ні, основне, щоб вона розуміла, що за вчинене злочинне діяння встановлена кримінальна відповідальність.

Влучно зазначив з цього приводу Ч. Беккарія, який зазначав, що упевненість у неминучості хоч би і помірною покарання справить завжди більше враження, ніж страх перед іншим більш жорстоким покаранням, яке супроводжується надією на безкарність [3, с. 243].

На жаль, на сьогодні ігнорується попереджувальна властивість норм всього інституту причетності до кримінального правопорушення, які, у свою чергу, наділені потенційною можливістю попередження деліктів, здатністю позитивно впливати на стан злочинності в цілому.

Загальновідомо, що підвищити стримувальну дію чинних кримінально-правових норм можна двома шляхами:

по-перше, збільшити покарання за вчинене злочинне діяння;

по-друге, суттєво підвищити ризик настання відповідальності за вчинене кримінальне правопорушення.

Більш ефективним є все ж таки другий шлях, так як неминучість відповідальності має стримуючу здатність попередження вчинення кримінального правопорушення. Норми причетності до кримінального правопорушення спрямовані на створення безпечного для життя суспільства, а також на забезпечення невідворотності відповідальності за таке діяння. Основною метою примусу, які містяться в нормах про приховування, придбання, збут, потурання, неповідомлення, є примусити недобросовісних осіб співпрацювати з правоохоронними органами, а не зі злочинцями, забезпечуючи тим самим безпеку один одного і неминучість відповідальності для винних.

Причетність до кримінального правопорушення характеризується як дією (приховування кримінального правопорушення чи злочинця, знарядь і засобів вчинення кримінального правопорушення, потурання), так і бездіяльністю (неповідомлення про кримінальне правопорушення чи особу, яка його вчинила).

Відповідальність за бездіяльність зумовлює поведінку особи, що змушує її в тій чи іншій ситуації вчиняти певні дії – надавати допомогу, повідомити про кримінальні правопорушення у відповідні органи і тим самим попередити настання злочинного результату. Саме право стимулює активність позитивних дій особи, сприятливо впливає на правосвідомість громадян. Проте активна поведінка особи не є основною метою відповідальності за причетність до кримінального правопорушення. Основною метою виступає попередження кримінальних правопорушень, настання їх суспільно небезпечних наслідків та неминучість відповідальності за них.

Досягнути поставленої мети тільки за допомогою моральних норм на сьогоднішній день, на жаль, є неможливо. Співвідношення в законі моральних і правових норм є досить дискусійним. Це питання є актуальним і що до інституту причетності до кримінального правопорушення. Право стоїть на сторожі захисту основних цінностей суспільства, тих самих моральних норм.

Кримінально-правова політика формує законодавчу базу управління боротьби зі злочинністю, відмежовуючи злочинне від незлочинного, кримінальне від аморального. Від того, яке коло діянь буде визнано злочинним, який характер караності буде для них встановлений, за яких умов і на яких підставах кримінальна відповідальність виключатиметься або буде замінюватися іншими заходами – залежатиме розвиток кримінально-процесуальної, кримінально-виконавчої та кримінологічної політики [2, с. 17].

Як вдало зауважують В. Селіванов та Н. Діденко, з точки зору філософії, – право є сукупністю етичних суспільних цінностей, таких як: справедливість, порядок, моральність, правдивість та інші, що ґрунтується на ідеї соціальної рівності [4, с. 16].

Критерієм моральних норм виступають категорії добра і зла, чесності, порядності, совісті.

Та при цьому, вдало зауважує Тарахонич Т. І., право і мораль мають загальне для них цільове призначення – це вплив на

поведінку суб'єктів; право та мораль, формують еталони поведінки, ціннісно-нормативну орієнтацію суспільства [4, с. 276].

Межа між аморальним і злочинним є досить умовна та мінлива.

Таким чином, з поданої порівняльної характеристики норм права і моралі можна прийти до наступних висновків, головне з яких полягає в необхідності морального виміру права.

Дотримання правових норм забезпечується засобами державного впливу. На відміну від права, норми моралі не містять спеціальних механізмів впливу, вони забезпечуються силою громадської думки.

Звичайно, ми повинні розуміти, що створення високоморального суспільства без застосування засобів, пов'язаних зі зміцненням правопорядку, дисципліни в суспільстві, а також незаперечного виконання особою своїх обов'язків є неможливе.

Для досягнення поставленої мети необхідно підвищити рівень правосвідомості населення, а також його окремих груп, оскільки високий рівень правосвідомості населення за загальним правилом визначає більш низькі показники характеристики злочинності і створює необхідні передумови до її подальшого стабільного зниження, при цьому населення має усвідомлювати правильність і необхідність рішень, що ухвалюються державою у сфері попередження злочинності, і стати не просто спостерігачем, а й активним учасником втілення їх у життя.

На сьогодні норми моралі, які повинні бути основою правосвідомості кожної людини, практично не діють, тому для того, щоб попередити настання кримінальних правопорушень та їх наслідків, потрібно розширити сферу кримінально-правового впливу на дії, які носять злочинний характер, посилити відповідальність за дії осіб, які сприяють вчиненню кримінальних правопорушень, та забезпечити неминучість настання відповідальності за вчинене суспільно небезпечне діяння.

Звичайно, кількість аморальних вчинків значно вища ніж кримінальних правопорушень. При цьому знайти межу між

аморальним вчинком і злочином дуже важко. Хоча зрозуміло, що приховування злочинця, який вчинив згвалтування 14-річної дитини, є звичайно аморальним. КК 1960 року визнавав це діяння не тільки аморальним, але і злочинним.

Та, на жаль, кримінально-правова політика, яка здійснюється нашою державою спрямована на економію репресій, що, у свою чергу, зумовлює розширення сфери застосування покарання, яка здійснюється не у вигляді реальної кари, а у вигляді відмови від будь-яких заходів карального впливу або актуалізованої погрози виконання вже призначеного судом покарання. Крім того, було здійснено декриміналізацію ряду злочинних діянь.

Новий КК України 2001 року вніс зміни до інституту причетності до злочину, зокрема, було декриміналізовано один із видів причетності – недонесення про злочин. Ця норма була скасована Законом України від 17 червня 1992 року № 2468-12 «Про внесення змін і доповнень до КК України...». У цьому акті зазначалося, що у зв'язку з проголошенням України незалежною демократичною державою та з метою правового захисту її суверенітету, конституційного ладу, внутрішньої і зовнішньої безпеки Верховна рада України постановляє: скасувати Розділ I у зв'язку із втратою чинності КК 1960 року та прийняттям нового КК 2001 року.

Однак, як зазначає Г.М. Міньковській, економія репресій може і повинна здійснюватись лише в тих межах, які не перешкоджають досягненню поставлених перед кримінальним законом цілей [5, с. 121].

Здійснюючи кримінально-правову політику, потрібно уникати крайностей, чи то надмірної лібералізації репресії, чи ригоризму. При цьому, буде неправильним надавати заходам кримінально-правової дії як характеру відплати, так і надмірної гуманізації. Для правильного встановлення меж кримінальної репресії, а також видів і характеру заходів дії потрібно керуватися принципом доцільності. Основна мета як розробки, так і застосування таких заходів є не тільки охорона правопорядку від злочинних посягань, але і зниження

рівня злочинності, виправлення та перевиховання осіб, що вчинили кримінальні правопорушення, а також загальна та спеціальна превенція.

Інститут причетності до кримінальних правопорушень, усі його види спрямовані на забезпечення здійснення зазначених заходів. У такому випадку виникає питання про доцільність декриміналізації одного із видів причетності до кримінального правопорушення - недонесення про злочин. Важко збагнути, чим керувався законодавець скасовуючи один із видів причетності до кримінального правопорушення – недонесення про злочин. Яким чином норма про недонесення про злочин могла зашкодити суверенітету держави її конституційному ладу та внутрішній та зовнішній безпеці України?

Декриміналізація діянь зумовлена втратою ними суспільної небезпеки, та відмова держави визнавати їх як злочини, та недоцільність здійснення кримінально-правової боротьби з ними.

Так, на думку О. І. Коробецьова, «декриміналізацією діянь можна визначити як процес встановлення підстав відпадання їх суспільної небезпеки, визнання недоцільності кримінально-правової боротьби з ними та скасування їх кримінально-правової караності» [6, с. 58-59].

Процес декриміналізації певного діяння повинен бути не раптовим, це тривалий процес. Він зумовлений змінами, які відбуваються у житті суспільства, політичного, економічного, ідеологічного, культурного тощо. Декриміналізація діянь, пом'якшення умов відповідальності та санкцій за деякі види кримінальних правопорушень повинні вирішуватись у відповідності до визнаних у цивілізованому суспільстві моральних цінностей, принципів законності, справедливості та гуманізму.

У результаті декриміналізації діяння відбувається виключення кримінально-правової караності діяння, яке супроводжується або виявленням такої поведінки правомірною, соціально корисною, чи переведення її в ранг адміністративного, дисциплінарного, цивільно-правового делікту. Важко збагнути, у який ранг зако-

подавець відніс неповідомлення про злочин, здійснюючи його декриміналізацію. Неповідомлення особою відомостей про кримінальне правопорушення яке готується, вчиняється або вчинене назвати правомірним ніяк не можна. Про соціальну корисність такої поведінки ми теж говорити не можемо, оскільки, декриміналізуючи це діяння як кримінальне правопорушення ми тим самим створюємо перешкоди для оперативного розслідування не тільки вже вчинених кримінальних правопорушень, та, у першу чергу, ми створюємо сприятливий ґрунт для безперешкодного готування та вчинення злочинних діянь. Відповідальність за неповідомлення про кримінальні правопорушення дала б можливість запобігти вчиненню таких діянь. При цьому законодавець не встановлює жодної відповідальності за неповідомлення про кримінальні правопорушення, які готуються, вчиняються чи вчинені, стимулюючи тим самим пасивну поведінку наших громадян.

Встановлення відповідальності за неповідомлення в органи юстиції слід розглядати як один із правових способів забезпечення невідворотності кримінальної відповідальності. Склад цього діяння складає неповідомлення про факт скоєння кримінального правопорушення, так і про злочинця, місце його знаходження, а також місце знаходження слідів, знарядь і засобів скоєння кримінального правопорушення, предметів, добутих злочинним шляхом. Такі повідомлення забезпечують розслідування кримінальних справ доказами.

Тому прийняття законодавчого рішення про виключення відповідальності за неповідомлення про кримінальне правопорушення слід розглядати як таке, що вступає в протиріччя з реальною дійсністю, з точками зору вчених і практиків. Загальновизнано, що для ефективної боротьби із злочинністю необхідна повна і об'єктивна інформація про її стан. Пошуками шляхів зменшення кількості латентних кримінальних правопорушень займаються вчені всього світу.

Слід дослухатись до думки Б. М. Грека, який зазначає, що декриміналізацію слід застосовувати обережно, слід пам'ятати,

що ми маємо справу з протиправними діяннями, навіть якщо при цьому знижується рівень їх суспільної небезпечності. Здійснюючи декриміналізацію певного діяння, яке породжене суспільними поглядами, традиціями та моделями поведінки, право не тільки дає такій соціальній моделі поведінки позитивну оцінку з боку суспільства, а й спонукає певну частину громадян дотримуватись такої поведінки та стимулювати заохочення до такої поведінки з боку суспільства [7, с. 94].

Сучасні зміни в законодавстві дозволяють громадянам байдуже ставитися до долі інших людей і виявляти мінімальне добро, яке забезпечує певну безпеку всього суспільства і кожної людини зокрема. Вказана тенденція сучасної кримінальної політики свідчить про недооцінку впливу на суспільне життя прихованої форми права, яка полягає в організованій, виховній і мобілізованій ролі, яка притаманна праву самим фактом свого існування.

У нашому суспільстві значно знизилась моральні вимоги до людини, у тому числі і з боку законодавця, що є неприпустимим: перемога в сутичці добра і зла залежить не тільки від сили противника. Сутичка ніколи не буває чистим єдинокорством. Її результат у більшості визначається тим, як поведе себе оточення, а саме особи, які доторкнулись до злочину, вчиненого іншою особою. Норми про відповідальність за причетність до кримінального правопорушення, які є в законодавстві і пропонуються автором, є покликаними скеровувати поведінку оточення.

Законодавець, здійснюючи таку оцінку, приймає нові норми закону про кримінальну відповідальність, які, у свою чергу, дозволяють, заохочують або забороняють під загрозою кримінального покарання конкретне діяння.

Розвиток вітчизняного кримінального законодавства потребує осмислення загальнотеоретичних питань криміналізації суспільно небезпечних діянь з урахуванням дійсних змін соціально-економічних відносин з метою підвищення ефективності дії кримінального закону, досягнення поставлених перед ним цілей.

На сучасному етапі розвитку нашого суспільства доцільно:

а) розширити рамки інституту причетності, криміналізувати ряд суспільно небезпечних дій;

б) внести зміни до змісту статей, які є в законодавстві;

в) широко проінформувати названий інститут кримінального права в навчальній літературі і приділити їм достатню увагу в навчальному процесі;

г) вжити заходів до забезпечення невідворотності відповідальності за причетність до кримінального правопорушення.

Криміналізація причетності до кримінального правопорушення, у першу чергу, повинна бути пов'язана з прагненням держави спонукати громадян до виконання своїх громадянських обов'язків, до консолідації держави і суспільства, та покращення функціонування апарату правосуддя.

Звичайно, при цьому, не можна переоцінювати значення правових норм, зокрема, інституту причетності до злочину на моральні устої суспільства в цілому. На вчинення злочинних дій, людину може спонукати цілий ряд зовнішніх факторів, зокрема, економічний стан, влади та цілий ряд інших факторів. Цікавими є результати наукового дослідження за темою «Теоретичні основи забезпечення якості кримінального законодавства та правозастосовної діяльності у сфері боротьби зі злочинністю в Україні», проведене в Інституті вивчення проблем злочинності НАПрН України, виявило, що серед усіх стримуючих від вчинення злочину мотивів страх перед покаранням притаманний 74 % опитаним під час зазначеного дослідження осіб, а також серед інших мотивів було названо: «совість не дозволяє», «сором перед людьми», «огида до вчинку», «з принципових міркувань», «з нерішучості», «релігійність», «ніколи не було навіть думки вчинити злочин» та ін. [8, с.170]. Як бачимо, така відсоткова ставка підтверджує позитивність встановлення відповідальності за причетність до кримінального правопорушення. Норми інституту причетності до кримінального правопорушення спрямовані на вироблення у людей позитивної поведінки в ситуаціях,

які пов'язані із вчиненням кримінальних правопорушень іншими особами. Оскільки саме вибір правильної поведінки здатний попередити настання злочинних наслідків, таких як смерть, тілесних ушкоджень, а значить, позитивно вплине на розвиток і результат злочинної події.

Деякі автори висловлюють сумнів щодо ефективності інституту причетності до кримінальних правопорушень, зокрема, це стосується обов'язку громадян повідомляти про злочин, який готується або вчиняється.

Так, Н. Полетаєва зазначала, що, покладаючи на громадян обов'язок, під страхом покарання доносити, – означає, обмежити їх свободу [9, с.53].

М.І. Морозов, А.В. Зарубін, зазначають, що кримінальне право, охороняючи права і свободи людини і громадянина, одночасно обмежує права і свободи законслухняних громадян [10, с. 125].

Підтримувати цю точку зору не правильно, тому що замовчування про знаходження вбивці, про знущання над дитиною є не тільки аморально, але і злочинно. Встановлення кримінальної відповідальності за неповідомлення про кримінальні правопорушення, які готуються, або вчиняються, не може бути названо аморальними. Та неповідомлення про місцезнаходження вбивці, гвалтівника є не тільки аморально, але і суспільно небезпечно – злочинно.

Висновки

Інститут причетності до кримінального правопорушення містить у собі норми, які дисциплінують поведінку людини в суспільстві. Частіше всього зазначені норми не є злочинами, які вимагають скрупульозної підготовки. Будь-яка людина може стати випадковим свідком кримінального правопорушення, володіти інформацією про місцезнаходження небезпечного злочинця або мати можливість перешкодити кримінальному правопорушенню, яке вчиняється, у цих випадках вона перебуває в стані причетності до нього. Вибір поведінки в цій ситуації буде залежати, у першу чергу, від її правового виховання

та моральних засад. Саме норми інституту причетності до кримінального правопорушення спрямовані на вироблення в людей певної поведінки пов'язаної з вчиненням кримінальних правопорушень іншими особами. Залежно від того, як поведе себе особа в тій чи іншій ситуації, буде залежати чи настане смерть особи, чи буде завдано інші тяжкі наслідки події кримінального правопорушення. Саме закріплення в законі норм причетності до кримінального правопорушення буде виховувати в особи правомірну поведінку, спонукаючи її до вчинення правомірних дій.

Норми, які встановлюють відповідальність за причетність до кримінального правопорушення (які існують і запропоновані автором), містять у собі високоморальні вимоги, яким повинна відповідати особа, яка стала причетною до кримінального правопорушення інших осіб. З одного боку, реалізація норм причетності до кримінального правопорушення стають перешкодою для злочинної діяльності. З іншого боку, норми причетності до кримінального правопорушення допомагають реалізації принципу невідворотності відповідальності за конкретне злочинне діяння, сприяють скороченню латентних кримінальних правопорушень та їх розкриттю і виявленню злочинців.

Література

1. Загальна теорія держави та права: підручник / М. В. Цвік, В. Д. Ткаченко, Л. Л. Богачова [та ін.] ; за ред. М. В. Цвіка, В. Д. Ткаченка, О. В. Петришина. – Харків : Право, 2002. 432 с.
2. Фріс П. Л. Кримінально правова політика Української держави: теоретичні, історичні та правові проблеми / П. Л. Фріс. – К. : Атіка, 2005. 332 с.
3. Беккариа Ч. О преступлениях и наказаниях // О свободе. Аналогия западноевропейской классической мысли / Отв. ред. М. А. Абрамов. – М., 1995. 483 с.
4. Селіванов В., Діденко Н. Правова природа регулювання суспільних відносин / В. Селіванов, Н. Діденко // Право України. 2000. № 10. С. 10-20.

5. Миньковский Г., Мирзажанов К. Проблемы охраны правопорядка и борьбы с правонарушениями / Г. Миньковский, К. Мирзажанов. – Ташкент: Узбекистан, 1984. 175 с.

6. Коробеев А. И. Советская уголовно-правовая политика: проблемы криминализации и пенализации : монография / А. И. Коробеев. – Владивосток : Изд-во Дальневосточ. ун-та, 1987. 267 с.

7. Грек Б. Декриміналізація діянь як один із видів гуманізації кримінальної відповідальності: сутність та підстави / Б. Грек // Юридична Україна. 2012. № 8. С. 90-95.

8. Сташис В. Роль та значення покарання у системі запобігання злочинності / В. Сташис // Право України. 2011. № 9. С. 167-173.

9. Полетаев Н. Прикосновенность к преступлению / Н. Полетаев // Журнал министерства юстиции. 1862. Том XIV. С. 45-100.

10. Морозов М. И., Зарубин А.В. / М.И. Морозов, А.В. Зарубин // Обеспечение прав и свобод человека и гражданина. Сборник статей. – Тюмень: Изд-во Тюм. ГУ, 2006. ч.3. С. 125-129.

Smushak O M

*Candidate of Law, Associate Professor of Criminal Law and Criminology Ivano-Frankivsk Educational and Research Law Institute of the National University «Odessa Law Academy» street Maksymovycha, 13, Ivano-Frankivsk, Ukraine
orcid.org/ 0000-0002-5311-5720
smushakoleksandra1974@gmail.com
+38099-521-52-35*

THE INSTITUTE OF PARTICIPATION IN A CRIMINAL OFFENSE ITS PREVENTIVE DIRECTION

The article analyses the norms of the institute of involvement in a criminal offense and determines their impact on the prevention of criminal offenses. The author determines the impact of criminal law policy in the area of liability for involvement in a criminal offense on counteracting the commission of such acts.

The author of the article reveals the legal nature of the institute of involvement in a criminal offense with due regards for scientific

research on the theory of criminal law, and also defines his own vision of its preventive impact on criminal offenses.

The rules of involvement perform a preventive function which contributes to a more efficient implementation of the principle of inevitability of criminal liability for a criminal offense.

The institute of involvement in a criminal offense in the criminal law policy of the State is an effective tool for ensuring the inevitability of punishment and prevention of the most serious and especially serious crimes.

The article notes that the main purpose of coercion contained in the provisions on concealment, acquisition, sale, connivance, and failure to report is to force unscrupulous persons to cooperate with law enforcement agencies rather than with criminals, thereby ensuring the safety of each other and the inevitability of responsibility for the perpetrators.

The criminal law policy pursued by our state today is aimed at saving repression,

which in turn leads to the expansion of the scope of punishment, which is carried out not in the form of real punishment, but in the form of refusal to take any punitive measures. At the same time, it should be remembered that the limits of criminal repression, as well as the types and nature of measures of action, should be guided by the principle of expediency, since the purpose of both the development and application of such measures is not only to protect law and order from criminal encroachments, but also to reduce the crime rate, correct and re-educate perpetrators of criminal offenses, as well as general and special prevention.

The author proposes to expand the scope of the institute of involvement, to criminalize a number of socially dangerous acts, to amend the content of the articles available in the legislation and to widely inform about this institute of criminal law in the educational literature and to pay sufficient attention to them in the educational process.

Key words: policy, criminal law policy, crime, prevention, punishment, involvement in crime, criminalization, decriminalization, law, morality.

